

важливими та впливовими на загальний економічний, політичний, соціальний стан країн-учасниць.

Міжнародна просвітницька діяльність полягає у наданні всім учасникам (наприклад, громадянам, державним органам, бізнесу) інформації про зовнішньополітичну діяльність України, яка офіційно задокументована або публічно оприлюднена, а також цілеспрямовано поширювати вичерпну інформацію за межами країни про Україну через, наприклад, засоби масової інформації, державні установи та громадян.

Встановлено, що в умовах сучасного стану розвитку суспільного розвитку, а також враховуючи ситуацію українського та міжнародного інформаційного простору, необхідно посилити роль держави у забезпеченні доступу громадян України до оперативної інформації та гарантувати захист і достовірність національного інформаційного простору.

Ключові слова: державна інформаційна політика, управління інформаційною діяльністю, інформаційний простір, міжнародне інформаційне співробітництво, інформаційний процес.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний розвиток країн світу зумовлює активізацію розвитку інформаційних процесів як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Наша країна не є виключенням, Україна знаходиться на шляху до сучасних вимог щодо економічного, політичного та інформаційного простору, здійснюється повний перехід від індустріального суспільства до інформаційного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню державного управління процесами міжнародного співробітництва України в сфері інформаційних відносин присвячується чимала частка наукових робіт як вітчизняних науковців та дослідників, так і зарубіжних. Це наукові праці таких учених, як наприклад, С. Алексеева, І. Арістової, К. Белякова, В. Білоуса, В. Богуш, В. Брижко, В. Вернадського, О. Данільяна, Д. Дарендорфа, О. Дубаса, В. Іноземцева, Р. Калюжного, М. Кастельса, А. Колодія, С. Комова, В. Копилова, В. Копейчикова, Т. Костецької, Н. Кушакової, М. Левицької,

В. Ліпкана, О. Литвиненко, О. Сосніна, Е. Тоффлера, Б. Турена, В. Шилінгова та інші. У сучасних вітчизняних дослідженнях окремі теоретичні та практичні аспекти інформаційних відносин висвітлені в працях В. Іванова, О. Литвиненко, А. Москаленко, Г. Почепцова, С. Чукут тощо. Більшість наукових праць присвячена короткому огляду поставленого питання, особливостям функціонування інформаційних відносин у цілому [3, с. 129].

Не зважаючи на велику кількість учених та їхніх наукових праць, сфера інформаційних відносин є до кінця не дослідженою, потребує детального аналізу та розроблення шляхів удосконалення використання у сучасному просторі

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою даної статті є визначення теоретичних і правових засад забезпечення державного управління процесами міжнародного співробітництва України в сфері інформаційних відносин, а також встановлення перспективи розвитку інформаційних відносин на міжнародній арені та шляхів вдосконалення державного управління міжнародного співробітництва інформаційних відносин.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сьогодні не існує єдиного поняття інформаційних відносин як в науці, так і на практиці. Це поняття є занадто широкомасштабним та охоплює величезну кількість ознак, факторів та характеристик, для того, щоб мати єдиний результативний підхід до глобального вирішення даного питання науці, крім загальновизнаного тлумачення про інформаційні правовідносини як суспільні відносини, що регулюються нормами інформаційного права, не існує єдності щодо визначення інформаційних правовідносин, їх змісту, структури.

У зарубіжній науковій літературі інформаційні відносини визначаються як сукупність правовідносин, які утворюються під час реалізації інформаційних процесів, таких, як, наприклад, збирання, обробка, зберігання, пошук та поширення інформації.

Іншими словами, інформаційні відносини – це відносини, що виникають при доступі та використанні інформації в будь-якій правовій чи організаційній формі. Сприйняття політичної та економічної ситуації в країні та формування її міжнародного іміджу залежать від державної інформаційної політики. Таким чином,

інформаційні відносини – це соціальні відносини, які виникають під час здійснення інформаційної діяльності [11].

Якщо більш науковою мовою, то інформаційні відносини – це врегульовані інформаційно-правовими нормами суспільні відносини, сторонами яких виступають носії взаємних прав та обов'язків, встановлених та гарантованих відповідною нормою.

Усі питання, що виникають у процесі міжнародної діяльності у сфері інформаційних відносин, регулюються законодавством України, відповідними міжнародними договорами, укладеними Україною. Це можуть бути:

- 1) професійна діяльність іноземних кореспондентів, акредитованих в Україні;
- 2) правова діяльність інших представників іноземних засобів масової інформації;
- 3) інформаційна діяльність офіційних представників (дипломатичних, консульських) в Україні;
- 4) створення та діяльність спільних організацій у сфері інформації за участю вітчизняних та іноземних юридичних осіб та громадян.

Держава забезпечує відкритий і рівний доступ своїх громадян та громадян країн-партнерів до угод про обмін інформаційними ресурсами. Відповідно до законодавства, уряд України призначає національний інформаційний центр для координації міждержавного обміну науково-технічною інформацією. Відображено мету та загальні принципи міжнародного співробітництва в галузі інформаційних відносин на рис. 1 [5, с. 324].

Запропоновано План розвитку глобальної інформаційної інфраструктури та сформульовано п'ять основних його принципів:

- 1) заохочувати приватні інвестиції;
- 2) сприяти розвитку конкуренції;
- 3) створити регулюючу структуру, щоб підтримати сучасні темпи технологічного і ринкового розвитку;
- 4) забезпечити відкритий доступ до мережі усіх провайдерів;
- 5) створити універсальну службу для універсального обслуговування.

На сьогодні, глобальна інформаційна інфраструктура повинна мати багаторівневу структуру – локальні, національні та регіональні

мережі. Як «головна мережа» вона зможе створити сприятливі умови для глобального використання інформації, взаємозв'язку та комунікації, створити єдиний глобальний інформаційний простір та інформаційний простір ринку.

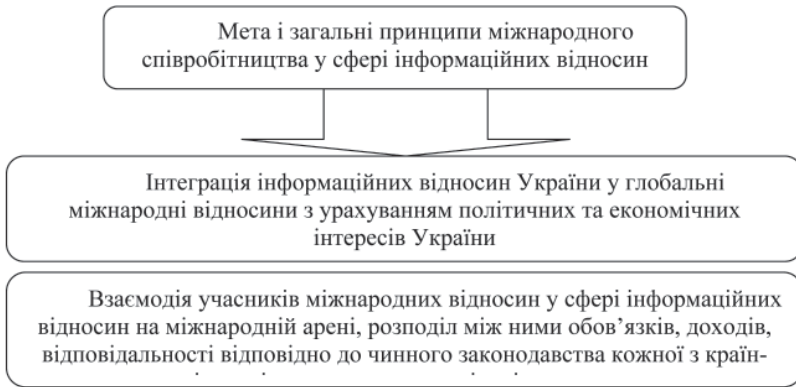

Рис.1. Мета і загальні принципи міжнародного співробітництва у сфері інформаційних відносин

Сучасний аналіз зарубіжної практики регулювання інформаційної сфери суспільства дає змогу виділити низку напрямів (рис.2) [2, с. 126].

Стан державної політики в інформаційній сфері в Україні направлений на послідовне комплексне вирішення сучасних проблем, пов'язаних зі свободою слова та інформаційною діяльністю України на національному та міжнародному рівні. Але поряд з повномасштабним комплексом запланованих заходів щодо проведення державної інформаційної політики в усіх напрямках, існує необхідність її повного вдосконалення, реформування та введення новаторських методів та підходів до проведення державної політики. Особливо це стосується напрямку міжнародного рівня. Адже вимоги світового ринку інформаційних технологій є дуже вибагливими, необхідно застосовувати на практиці сучасні інноваційні технології європейського рівня.

Міжнародні інформаційні відносини координуються міжнародними організаціями (наприклад, Радою Європи), професійними та

правозахисними організаціями на основі законодавчих актів, положень, постанов, міжнародних договорів країн-учасниць. Вони слідкують за забезпеченням реальної свободи слова і права громадян на об'єктивну інформацію.

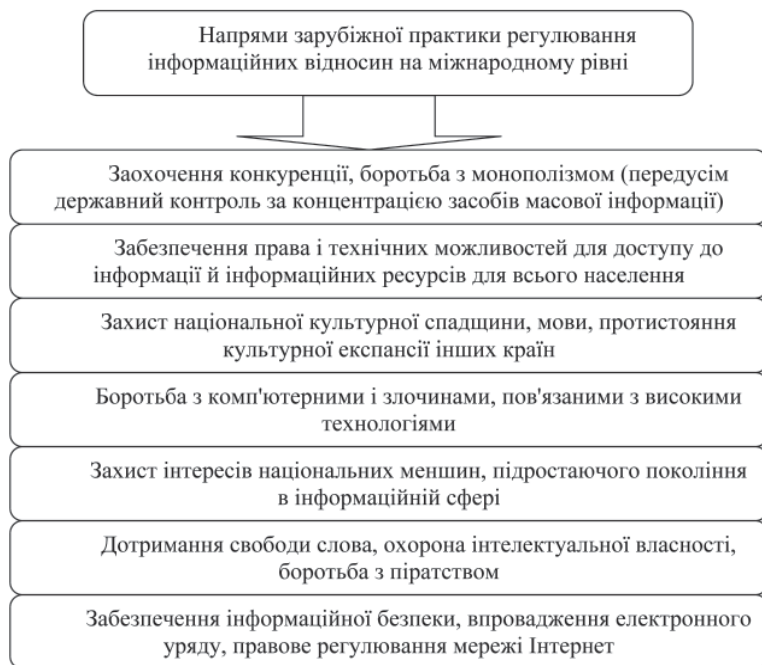

Рис.2. Напрями зарубіжної практики регулювання інформаційних відносин на міжнародному рівні

Останнім часом в Україні спостерігається:

- 1) поступове впровадження політичної цензури як на загальнодержавному, так і на міжнародному рівнях;
- 2) контроль з органів державної влади засобів масової інформації для зміни їх політичного курсу;
- 3) дозвіл виставляти невідрядно високі суми відшкодування моральної шкоди, що в результаті призводить до знищення засобів масової інформації;

4) маніпулювання масовою свідомістю;

5) вибіркова підтримки засобів масової інформації з боку держави, це призводить до створення нерівних умов діяльності суб'єктів інформаційних відносин як на державному, так і на міжнародному рівнях.

Вимоги сучасного світу, сучасні тенденції розвитку ринкових інформаційних відносин вимагають кардинальних змін в цій сфері. Головним напрямком стають інвестиції – акумулювання внутрішніх та залучення зовнішніх – для покращення матеріально-технічної бази та підвищення якісного рівня інформаційної продукції.

Проведення комплексу заходів для вдосконалення державної політики в інформаційній сфері, особливо в напрямку міжнародної діяльності, має здійснюватися шляхом прийняття нових нормативно-правових актів, створення сприятливих умов для швидкого прогресивного розвитку на інформаційному ринку.

Державна інформаційна політика розробляється та впроваджується державними органами загальної компетенції, а також відповідними органами спеціальної компетенції. Усі громадяни України, юридичні особи та державні органи мають право на інформацію, яка передбачає можливість вільно отримувати, використовувати, поширювати та зберігати інформацію, необхідну для здійснення своїх прав, свобод та законних інтересів, виконання завдань та функцій.

Для прискорення інтеграції України у світовий інформаційний простір слід вжити наступні заходи, відображені на рис.3 [6, с. 109-110].

Останнім часом спостерігається активізація діяльності різних інституцій міждержавного, наднаціонального характеру. З'являється так звана «Велика вісімка», до якої входять найбільш розвинуті країни світу – США, Велика Британія, Канада, ФРН, Італія, Франція, Японія та Російська Федерація, та «Велика двадцятка», до якої входять члени «Великої вісімки», а також Австралія, Аргентина, Бразилія, Європейський Союз, Індія, Індонезія, КНР, Мексика, Саудівська Аравія, Туреччина, ПАР, Республіка Корея.

В умовах сучасного розвитку міжнародні відносини та міжнародна політика у сфері інформаційних відносин є епіцентром світової арени, осередком політичного процесу.

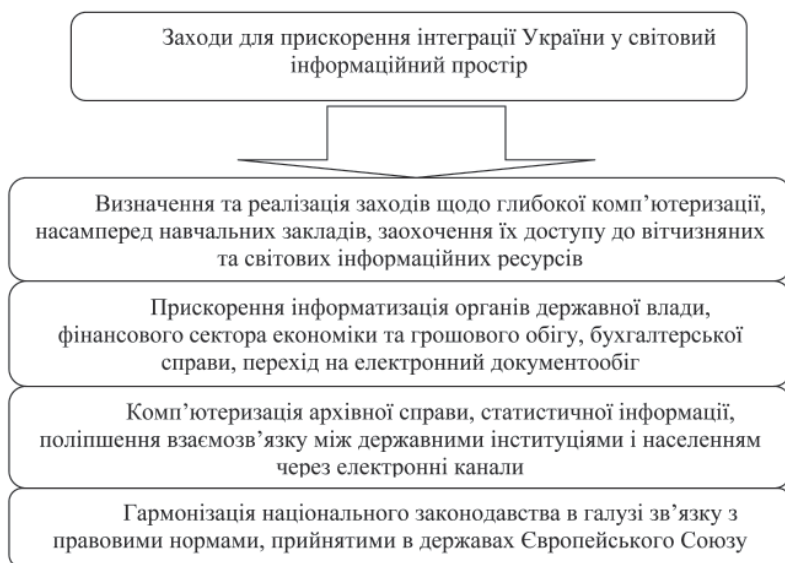

Рис.3. Заходи для прискорення інтеграції України у світовий інформаційний простір

Окрім цих установ, не менш важливими є також спеціалізовані агенції ООН, діяльність яких пов'язана з певними аспектами інформаційних питань:

- 1) МСЕ – Міжнародний союз електрозв'язку;
- 2) ЮНЕСКО;
- 3) Всесвітня організація інтелектуальної власності;
- 4) Всесвітній поштовий союз тощо [1, с. 89].

Міжнародний союз електрозв'язку (МСЕ) – спеціалізоване агентство Організації Об'єднаних Націй у галузі глобальних телекомунікацій, яке виконує функції, надає технічну підтримку, розробляє стандарти та правила в галузі телекомунікацій, формулює рекомендації щодо посилення розвитку телекомунікацій та підвищення якості послуг.

Основна мета МСЕ з різними країнами – вдосконалити та раціоналізувати інформаційно-комунікаційну інфраструктуру, а також

подолати «цифровий розрив» на національному та міжнародному рівнях. МСЕ також займається розробкою та використанням відкритих, функціонально сумісних, недискримінаційних міжнародних стандартів, визначених споживчим попитом.

Є навчальні комітети МСЕ, які створюють нові методи цифрової обробки, які беруть участь у передачі та відтворенні інформації, вдосконалюють методи оцінки аудіовізуальної якості, планують наземний ресурс для наземних та супутникових радіомовлення, використовують нові підходи до стискання аудіовізуальної інформації для підвищити ефективність його обробки.

Україна та МСЕ у рамках співпраці. МСЕ забезпечує міжнародно-правовий захист використання в Україні аналогових та цифрових систем мовлення, послуг та технологій протягом усього перехідного періоду від аналогового до цифрового мовлення. Національні інтереси України також враховуються при розробці міжнародних норм щодо впровадження цифрового мовлення, подолання цифрового розриву та створення цифрових послуг для нових поколінь.

Основні проблеми побудови глобального інформаційного суспільства відображені на рис.4 [8].

Важливу роль відіграє ЮНЕСКО в структурі ООН. Основними завданнями ЮНЕСКО в інформаційній сфері є:

- 1) сприяти свободі слова, вільного вираження думок та усесторонньому доступу до інформації;
- 2) зміцнювати вільні, незалежні та плюралістичні засоби інформації та комунікації інтересах стабільного розвитку;
- 3) сприяти загальному доступу до інформації і знань;
- 4) вживати заходи для розвитку інформаційної інфраструктури тощо.

Найголовнішим девізом ЮНЕСКО є «створення інформаційного суспільства для всіх». Магістральним напрямом міжнародного співробітництва стало завдання побудувати глобальне інформаційне суспільство. Провідну роль в даному питанні відіграє ЮНЕСКО.

Кожній людині міжнародного співтовариства інформаційних ресурсів є за необхідне рівноправна участь у житті нової суспільної формації. У подоланні інформаційної нерівності саме інформація і

знання мають важливе значення. Вільні та добросовісні інформаційні відносини є своєрідним суспільним надбанням та запорукою глобальної демократії.

Рис.4. Основні проблеми побудови глобального інформаційного суспільства

Головними завданнями та пріоритетами міжнародної діяльності, на думку ЮНЕСКО, є наступні:

- 1) створити механізм міжнародного співробітництва, міжрегіонального та національного партнерства в інформаційній сфері;
- 2) захищати інформацію за допомогою заходів у галузі збереження інформації, займатися активним обговоренням на міжнародному рівні етичних, правових і соціокультурних проблем інформаційного суспільства;
- 3) розвивати інформаційні освітні мережі на місцевому, національному, регіональному та міжнародному рівнях [4, с. 32].

Отже, ЮНЕСКО дійсно відіграє важливу роль у процесі формування та розвитку інформаційного суспільства. ЮНЕСКО допома-

гає формувати міжнародну інформаційну політику, сприяти вільному обміну ідеями, забезпечувати формування глобальної інформаційної інфраструктури та міжкультурної комунікації.

ЮНЕСКО розробляє нормативно-правові акти, різноманітні міжнародно-правові норми у напрямку діяльності інформаційної сфери (наприклад, Угода про сприяння розповсюдження в міжнародному плані наочно-звукових матеріалів освітнього, наукового та культурного характеру, Конвенція про розповсюдження програми сигналів, які передаються через супутники, Декларація про основні принципи, що стосуються внеску засобів масової інформації у зміцненні миру та міжнародного взаєморозуміння, у розвитку прав людини і боротьбу проти расизму і апартеїду та підбурення до війни).

Є ще одна, не менш важлива структура, – Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), діяльність якої спрямована на глобальну політику у сфері інтелектуальної власності. ВОІВ займається узгодженням національних законів і процедур у сфері міжнародних інформаційних відносин, наданням послуг міжнародним заявникам щодо отримання прав на об'єкти промислової власності, обміном інформацією у цій сфері, наданням технічної, організаційної та консультативної допомоги державам-членам ВОІВ, розв'язанням спорів у сфері інтелектуальної власності між суб'єктами приватного права тощо.

Головним призначенням цієї міжнародної організації є охорона інтелектуальної власності в усіх країнах за допомогою співробітництва між державами. А це, в свою чергу, забезпечить адміністративне управління за допомогою багатосторонніх договорів, якими регулюються правові та адміністративні аспекти інтелектуальної власності.

Основними завданнями ВОІВ в сфері інформаційних відносин є наступні:

- 1) захищати права інтелектуальної власності на комп'ютерні програми та передача даних через інформаційні мережі;
- 2) розвивати мережу Інтернет та інформаційно-телекомунікаційні технології на систему інтелектуальної власності;
- 3) забезпечити вплив Інтернету на авторські та суміжні права,

торговельні марки, доменні імена, патенти, допомогти розв'язати міжнародні спори у цій сфері тощо [8].

ВОІВ також займається розробкою нормативно-правових документів з питань свого спектру діяльності (наприклад, Всесвітня конвенція про авторське право, Паризька конвенція про охорону промислової власності).

Отже, процес інформатизації є широкомасштабним, має вплив на всіх суб'єктів міжнародної діяльності та співробітництва, в тому числі і на міжнародні організації. Міжнародні інституції займаються розробкою та ухваленням численних правових актів, якими визначаються основні інформаційні права і свободи людини та громадянина, організаційно-функціональний, правовий механізм їх реалізації та захисту, випадки обмеження, гарантії забезпечення тощо, а також інші стандарти побудови інформаційного суспільства.

Так, наявність інформаційного суспільства у країні показує ступінь сучасності та розвитку суспільства та економіки в цілому. В Україні таке суспільство тільки формується, але треба відмітити, що доволі швидкими темпами. Це спричиняється бажанням відповідати європейським стандартам, розвитком науково-технологічного прогресу, широким застосування інновацій у повсякденному житті громадян. В результаті необхідності розвитку в Україні інформаційного суспільства перед державою постає завдання переглянути напрямків функціонування інформаційного простору. Доцільно буде враховувати світовий досвід, зміни, що відбуваються в умовах глобалізації для більш швидкого досягнення бажаного позитивного результату [7, с. 344].

Діяльність журналістів, засоби масової інформації допомагають розповсюджувати інформацію про країну, її політичний, соціальний та економічний стани, підтримувати її позитивний імідж на міжнародній арені та взагалі, допомагає скласти позитивне враження про країну загалом. А це, в результаті, дає країні додаткові можливості для діяльності, розвитку на міжнародному рівні, збагачення наявних ресурсів, задоволення національних інтересів в умовах європейської інтеграції.

Мусимо констатувати що державна інформаційна політика має реалізуватися шляхом застосування системи правових механізмів та організаційних заходів, у результаті чого мають досягатися позитивні ефекти – економічні та соціальні – задоволення інтересів людини, суспільства та держави у процесі обміну інформацією та здійснення інформаційної діяльності.

Європейські фахівці прогнозують глобальні зміни в галузі міжнародно-правового регулювання інформаційних відносин шляхом формування єдиної світової комунікаційної системи, тобто глобального «інформаційного поля». Це, звичайно ж, вже зовсім нова стадія розвитку міжнародних відносин, якої вимагає сучасне інформаційне суспільство вже сьогодні. Сучасне суспільство повинне довіряти своїй державі, її політиці та способу реалізації стратегічних завдань. Державна влада не повинна викликати негативні емоції у громадян. На жаль, сьогодні ми не маємо такої картини. Влада має розробити законодавчі акти таким чином, щоб враховувалися і технології новітні, новаторські, і інтереси населення, і національні потреби. А головне, щоб суспільство змогло «контролювати» владу, її дії, прийняття законодавчих актів, вирішення важливих питань державної важливості. Іншими словами, щоб громадяни відчували, щоб влада несе відповідальність перед населенням країни.

Одним із найголовніших завдань та напрямів політики України є розвиток інформаційного суспільства, яке буде відкритим для всіх, спрямоване на вдосконалення існуючих інформаційних відносин не тільки на національному рівні, а й на міжнародному, та в якому інтереси людей будуть перевищувати бажання отримати прибуток. У такому суспільстві кожен без виключення зміг би використовувати інформацію корисно та якісно, накопичувати знання, використовуючи інформацію у вільному доступі та форматі, спокійно користуватися і обмінюватися даними тощо. Кожна людина змогла б розкрити свій наявний потенціал у повній мірі, розвинути свою особистість, сприяти розвитку суспільства та держави загалом. У розвиненому інформаційному суспільстві рівень життя населення є значно вищим, ніж у індустріальному суспільстві.

Варто наголосити що стан державної політики в інформаційній сфері в Україні направлений на послідовне комплексне вирішення сучасних проблем, пов'язаних зі свободою слова та інформаційною діяльністю України на національному та міжнародному рівні. Але поряд з повномасштабним комплексом запланованих заходів щодо проведення державної інформаційної політики в усіх напрямках, існує необхідність її повного вдосконалення, реформування та введення новаторських методів та підходів до проведення державної політики. Особливо це стосується напрямку міжнародного рівня. Адже вимоги світового ринку інформаційних технологій є дуже вибагливими, необхідно застосовувати на практиці сучасні інноваційні технології європейського рівня. Міжнародні інформаційні відносини координуються міжнародними організаціями (наприклад, Радою Європи), професійними та правозахисними організаціями на основі законодавчих актів, положень, постанов, міжнародних договорів країн-учасниць. Вони слідкують за забезпеченням реальної свободи слова і права громадян на об'єктивну інформацію.

Розвиток сфери інформаційних відносин в Україні знаходиться на досить низькому рівні. Хоча останнім часом спостерігається тенденція до зростання ролі інформації у життя сучасного громадянина, все одно, інформаційні відносини не досить розвинені у нашій країні. Існує велика кількість проблемних питань, що потребують негайного вирішення. Так, необхідно комплексно розв'язувати сучасні проблеми свободи слова та інформаційної діяльності в Україні на державному рівні [9, с. 102].

В Українському законодавстві є відповідна нормативно-правова база щодо забезпечення основних прав та свобод громадянина на отримання необхідної інформації. Але її недосконалість, інколи навіть суперечливість, не забезпечує повноцінне функціонування інформаційної сфери. Засоби масової інформації виконують функцію посередника між владою та суспільством, але в умовах сьогодення втрачають своє посередництво у демократичному суспільстві.

Розглянемо більш детально стан інформаційної сфери в Україні (табл. 1, рис.5, 6, 7).

Таблиця 1

**Статистичні показники сучасного стану інформаційних
відносин в Україні протягом останніх п'яти років**

Показник	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6
Кількість музеїв (включаючи філіали) на кінець року	412	419	427	435	439
Кількість відвідувань музеїв за рік, млн. разів	17,1	17,5	17,8	18,6	19,1
Кількість масових універсальних бібліотек, тис.	26,7	26,1	23,6	22,7	22,1
Бібліотечний фонд, млн. прим.	368	354	350	341	336
Випуск книжок, друкованих одиниць	17935	17452	15945	14790	13925
Тираж, тис. примірників	837	740	798	650	849
Випуск журналів та інших періодичних видань, одиниць	3696	3206	2965	2500	2857
Річний тираж, млн. прим.	95	86	93	82	79
Кількість газет, видань	4046	3987	4845	5286	5966
Разовий тираж, млн. прим.	68	73	85	89	96
Середньодобовий обсяг мовлення, годин:					
– телемовлення	487,6	493,7	594,6	638,6	721,4
– радіомовлення	427,5	476,3	498,5	549,7	639,5

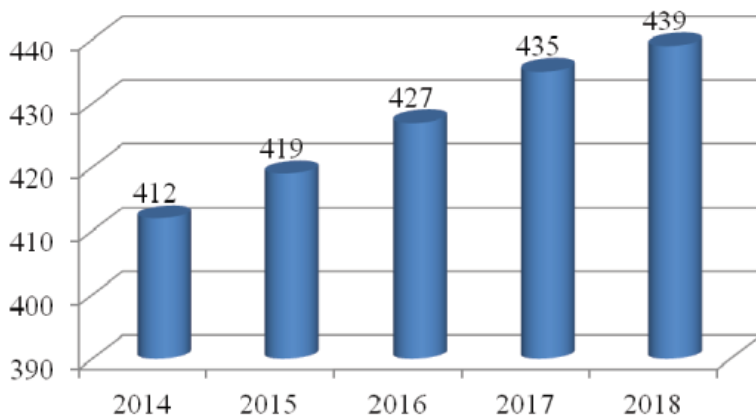

Рис.5. Кількість музеїв (включаючи філіали) на кінець року протягом 2014-2018 років

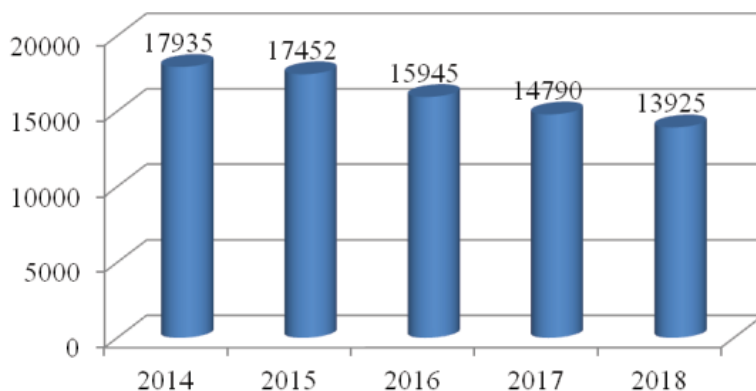

Рис.6. Випуск книжок протягом 2014-2018 років, друкованих одиниць

Найпоширенішим засобом у сфері інформаційних відносин є друковані засоби масової інформації. Станом на 2018 р. в Україні було зареєстровано понад 12 тис. друкованих періодичних видань, з

яких реально виходили близько 8 тис. Близько 75% становлять приватні видання, 25% - зареєстровані як україномовні. Наявна тенденція до реального зменшення кількості назв і тиражів україномовної преси. Присутність держави на ринку достатньо висока – 15% друкованих засобів масової інформації засновано органами державної влади.

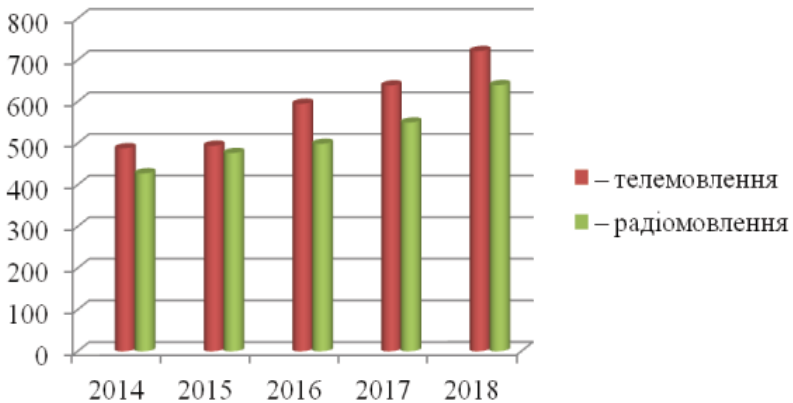

Рис. 7. Середньодобовий обсяг годин мовлення протягом 2014-2018 років,

Протягом останніх п'яти років в Україні зросла кількість музеїв на 7 % і становила на кінець 2018 року 439 відкритих музеїв, у тому числі філіалів. Разом з цим зріс такий показник, як кількість відвідувань музеїв. Протягом п'яти років відвідування музеїв зросли на 2 млн. разів (або на 10,5 %). Це пов'язано з розвитком вітчизняного туризму, зростання моди сучасного громадянина відвідувати музеї.

Кількість масових універсальних бібліотек на жаль зменшилася за п'ять років на 4,6 тис. (або на 20,8%), бібліотечний фонд також зменшився – на 32 млн. примірників (або на 9,5%). Насправді, не можна стверджувати, що це показники неефективності інформаційної сфери. Просто це пов'язується з сучасним розвитком новітніх

технологій, широким застосування мережі інтернет для доступного та комфортного отримання та використання інформації. Сучасна людина є досить зайнятою, вона не має часу відвідувати бібліотеки, вся інформація береться з мережі інтернет.

Випуск книжок, друкованих одиниць зменшився на 28,8% і на кінець 2018 року складає 13925 друкованих одиниць. Тираж суттєво не змінився (зміна на 1,4%), найбільша його величина складала у 2016 році і становила 798 тис. примірників. На кінець 2018 року кількість тиражу становила 849 тис. примірників.

Випуск журналів та інших періодичних видань протягом останніх п'яти років зменшилася на 29,4% і становила на кінець 2018 року 2857 одиниць. Річний тираж зменшився на 20,2% і становив 79 млн. примірників. Кількість газет за п'ять років зросла на 32,2% і на кінець 2018 року становила 5966 штук видань.

При цьому разовий тираж збільшився на 60,1% і на кінець 2018 року складав 96 млн. примірників.

Саме тому, є необхідним включення питання про IT-розвиток України в п'ятірку головних пріоритетних напрямків державної політики. Тільки за таких умов можна буде створювати «український інтелектуальний ринок високих технологій».

Виходячи з цього, необхідно розробити та впровадити нові законодавчі акти та нормативно-правові документи, спрямовані врегулювати статус суб'єктів інформаційних відносин в мережі Інтернет.

Реформування інформаційного законодавства має здійснюватися послідовно: спочатку – прийняти нові законодавчі акти з урахуванням вимог сучасного інформаційного світу, а потім – систематизувати інформаційне законодавство з урахуванням вимог міжнародних відносин [10].

Отже, необхідно розвивати нові напрямки державної політики в інформаційній сфері, зокрема, реформувати інформаційне законодавство з урахуванням вітчизняних особливостей та міжнародних стандартів доступу кожного до інформації. Важливо також вирішити проблему впливу органів державної влади на засоби масової інформації, забезпечити їх автономність та можливість правдиво висвітлювати інформацію в рамках чинного законодавства.

В Україні налічується понад 2550 поліграфічних підприємств, однак загальні обсяги книговидання не відповідають нормам розвинутих демократичних країн.

Сьогодні Україна здійснює велику кількість реформ, переважно завдяки використанню інформації та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Без вищевикладеного в наш час неможлива жодна реформа, жодна зміна чи нововведення. У взаємозв'язку з використанням інформацією використовуються й сучасні знання у різних сферах життєдіяльності держави – політичній, економічній та соціальній. Якщо мова йде про реформування, то цей процес вимагає систематичного внесення змін до чинного законодавства та одночасного реформування всіх відповідних сферах. Інакше суперечність та неоднозначність законодавчої бази не дасть позитивного ефекту.

Держава виступає головним гарантом конституційного права громадян на інформацію. Право на інформацію історично виникло з розвитком демократії, розвиток інформаційних відносин можливий лише в демократичному суспільстві. Процеси інформатизації в Україні поступово опосередковують процеси передачі політичної інформації та обміну нею, структурують політичну діяльність, зумовлюють процес демократизації суспільства.

На жаль, в нашому суспільстві наявні численні економічні, політичні та соціальні проблеми, внаслідок чого в державі складається складна ситуація щодо забезпечення основних прав та свобод людини й громадянина на отримання повної, неупередженої інформації, необхідної для прийняття усвідомлених рішень.

Порівняно з нормами ЮНЕСКО в нашій країні майже на 35% кількість джерел інформації для населення є значно меншою від мінімальної для розвинутої країни – 100 прим. газет на рік на 1000 осіб. В Україні цей показник становить тільки 54%. Для досягнення світових стандартів необхідно створити сприятливі умови для розвитку вітчизняних друкованих засобів масової інформації.

Міжнародні відносини у сучасному світі є складною системою, мають дуже складну структуру. Головною ознакою міжнародної системи виступає домінація найсильніших держав, погляди яких сут-

тево впливають на прийняття управлінських рішень, на загальну поведінку інших країн-учасниць. Найзагальніший закон міжнародних систем – це залежність поведінки країн-учасниць від країн-лідерів, які мають вагоме центральне місце на міжнародній арені.

Ще одним загальним законом вважається закон рівноваги міжнародних систем, тобто закон балансу сил. Він дозволяє зберегти стабільність міжнародної системи, забезпечує рівнозначність та рівноправність у процесі інформаційних відносин на міжнародній арені між суб'єктами таких відносин [2, с. 127].

Більшість вчених вважають, що людство вже вступило в «новий міжнародний світ» – «світ постміжнародної політики». Це динамічний світ, з величезним масивом інформації, в якому все змінне і знаходиться в постійному русі.

Завдяки цьому глобально змінюється суспільство, формується особистість сучасного типу – рішуча, вольова, здатна швидко реагувати на будь-які події та приймати якісні управлінські рішення. Все це не проходить безслідно, такі події спричинили появу певних наслідків (рис.8).

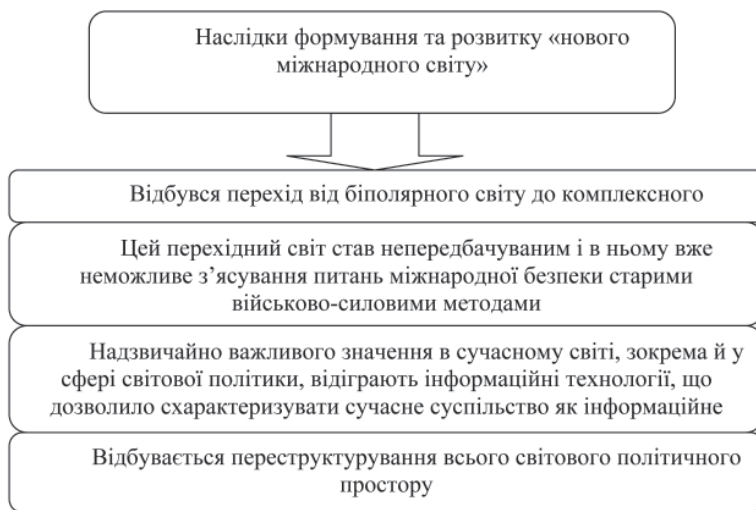

Рис.8. Наслідки формування та розвитку «нового міжнародного світу»

Тобто закономірності міжнародних відносин зберігаються, але набувають нових рис і часто розглядаються у вигляді універсальних закономірностей або тенденцій розвитку сучасних міжнародних відносин.

Щодо виявлення змісту основних закономірностей і тенденцій розвитку взаємовідносин між учасниками світового інформаційного процесу на міжнародній арені, то можна виділити наступні особливості (рис.9). Ці основні закономірності формують державну парадигму міжнародних відносин.

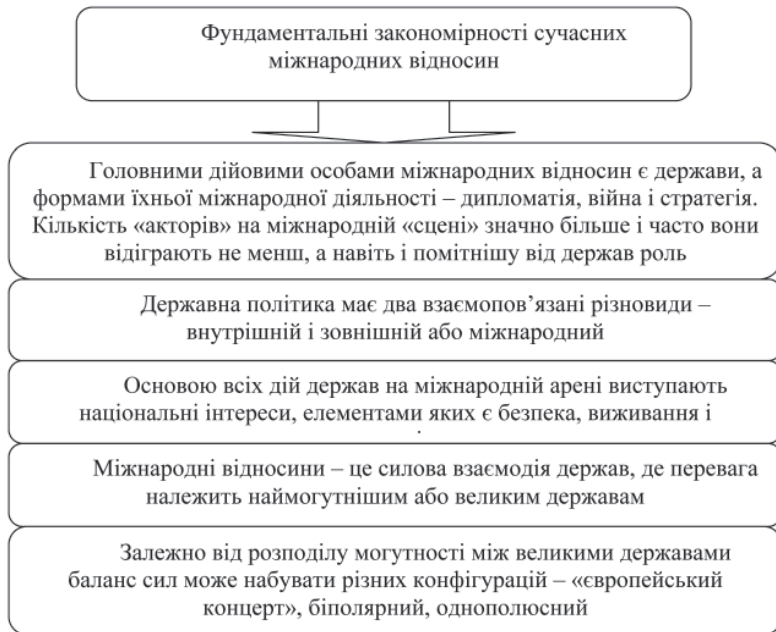

Рис.9. Фундаментальні закономірності сучасних міжнародних відносин

Сучасні міжнародні відносини мають також універсальні, або загальні закономірності, та відповідають просторово-часовим та структурно-функціональним критеріям. Їх дія стосується не лише певних регіонів, а й усього світу в цілому. Вони спостерігаються

в історичній послідовності, у сучасний періоді розвитку ринкових відносин, а також прогнозуються на майбутнє. А також вони охоплюють всіх учасників міжнародних відносин і абсолютно всі сфери суспільного життя [5, с. 328].

Державна інформаційна політика має бути здатною для протистояння зовнішнім факторам. Раціональне визначення основних пріоритетів та напрямків державної інформаційної політики дозволить науковцям, органам державної влади, інституціям громадянського суспільства та політологам зосередити необхідні зусилля для врегулювання сфер суспільного життя. Також це дозволить реалізувати комплекс задач, що спрямовуються на вирішення ключових положень державної інформаційної політики.

Сучасні міжнародні відносини характеризуються застосуванням новаторських методів управління разом із сучасними механізмами регулювання міжнародного порядку. Відбувається реорганізація глобальних структур у поєднанні з універсальними і офіційними ооновськими механізмами. В результаті утворився напівзакритий і неформальний механізм «великої вісімки» з блоком НАТО. Ця неформальна коаліція швидко набрала популярності, наразі має суттєвий вплив на світову політику. За впливовістю її можна порівнювати з ООН, адже має стрімку тенденцію до зростання свого впливу та авторитету і в майбутньому. Інформаційна складова іміджу держави – це сукупність інформаційних змінних факторів та поглядів, що відображають політичні, економічні, культурні і соціальні аспекти життєдіяльності держави в цілому за допомогою сучасних інформаційних засобів.

Держава повинна автоматизувати усі процеси в економіці та політиці, зробити максимально доступними ресурси щодо доступу до загальної інформації щодо різних об'єктів та суб'єктів інформації. Європейські країни, звичайно ж, випереджають Україну у розвитку інформаційного простору. Але Україна тільки починає розвиватися у даному напрямку, але вже є перспектива найближчим часом досягти гармонії в інформаційних відносинах як на загальнодержавному рівні, так і на міжнародному.

Стаття надійшла до редакції: 12.06.20

disclosed, and to purposefully disseminate comprehensive information outside the country. About Ukraine through, for example, the media, government agencies and citizens.

It is established that in the current state of development of social development, as well as taking into account the situation of the Ukrainian and international information space, it is necessary to strengthen the role of the state in ensuring access of citizens of Ukraine to operational information and to guarantee the protection and reliability of the national information space.

Keywords: *state information policy, information management, information space, international information cooperation, information process.*

Received: 12.06.20

References

1. Kohanovska, O. (2015). Cyvilno-pravovi aspekty realizacii informaciiynyh prav ta vykonannya informaciiynyh obovyazkiv [The Civil legal aspects of the exercise of information rights and the fulfillment of information obligations]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 4, 88-91 [in Ukrainian].
2. Kravchuk, O. (2015). Poniattia ta pravovyi status zasobiv masovoi informacii v Ukraini [The Concept and legal status of mass media in Ukraine]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 5, 125-128 [in Ukrainian].
3. Kudryavceva S.P. (2015) Mijnarodna organizaciya [The International information]. Kyiv: Vydavnychi Dim [in Ukrainian].
4. Melen, O. (2016). Zarubijnui dosvid funkcionuvannya specializovanych institucii u cferi zahystu prava na informaciy [Foreign experience in the functioning of specialized institutions in the field of protection of the right to information]. *Materialy konferentsii «Zahyst prava na informaciy v Ukraini – Proceedings of Conference «Protecting the Right to Information in Ukraine»*, 12, 20-21, 31-33 [in Ukrainian].
5. Novyckuy, A.M. (2011). Ryzkyky u pravovomu reguliuvanni formuvannya osnov informaciiynogo suspilstva [Risks in the legal regulation of the formation of the foundations of the information society]. *Pravo ta upravlinnia – Law and management*, 1, 323-329 [in Ukrainian].

6. Oliynyk, O. (2015). Derjavna informaciyna polityka ta informaciyna bezpeka Ukrainy: polityko-pravovi aspekty [The State Information Policy and Information Security of Ukraine: Political and Legal Aspects]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 5, 108-111 [in Ukrainian].

7. Panova, I. (2011). Informaciyne pravo: teoretychni zasady formuvannia stanovlennia ta utverdjenia v systemi prava Ukrainy [Information law: theoretical principles of formation and establishment in the law system of Ukraine]. *Mytna sprava – Customs business*, 4 (76), part 2, 340-345 [in Ukrainian].

8. Pro osnovni zasady rozvytku informaciynogo suspilstva v Ukraini na 2016-2020 roky [About the Basic principles of development of information society in Ukraine for 2016-2020]. zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua> [in Ukrainian].

9. Sosnin, O. (2015). Peredumovy formuvannia v Ukraini informaciynogo prava [Prerequisites for the formation of information law in Ukraine]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 11, 99-103 [in Ukrainian].

10. Tymkiv, V. Tendencii ta mehanizmy udoskonalennia misceвого samovriaduvannia Velykoi Brytanii u konteksti evrointegracii [The Trends and mechanisms for improving local self-government in the UK in the context of European integration]. Retrieved from http://korekta.io.ua/s119365/vasil_timkiv_tendencie_ta_mehanizmi_udoskonalennya_misceвого_samovryaduvannya_velikoe_britanie/ [in Ukrainian].

11. Zakon Ukrainy «Pro zahyst informacii v avtomatyzovanyh systemah» (zi zminamy). (1994). [The Law of Ukraine «On Information Protection in Automated Systems»]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy - Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 31, 286 [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Штир'ов Олександр Миколайович: Чорноморський національний університет ім. Петра Могили: вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Oleksandr Shtyrov: Petro Mohyla Black Sea National University: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID. ORG./ 0000-0002-7627-3721

E-mail: bratislava@ukr.net

Верба Світлана Миколаївна: Чорноморський національний університет ім. Петра Могили: вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Svitlana Verba: Petro Mohyla Black Sea National University: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID. ORG./ 0000-0002-6156-1384

E-mail: mag_idu@ukr.net